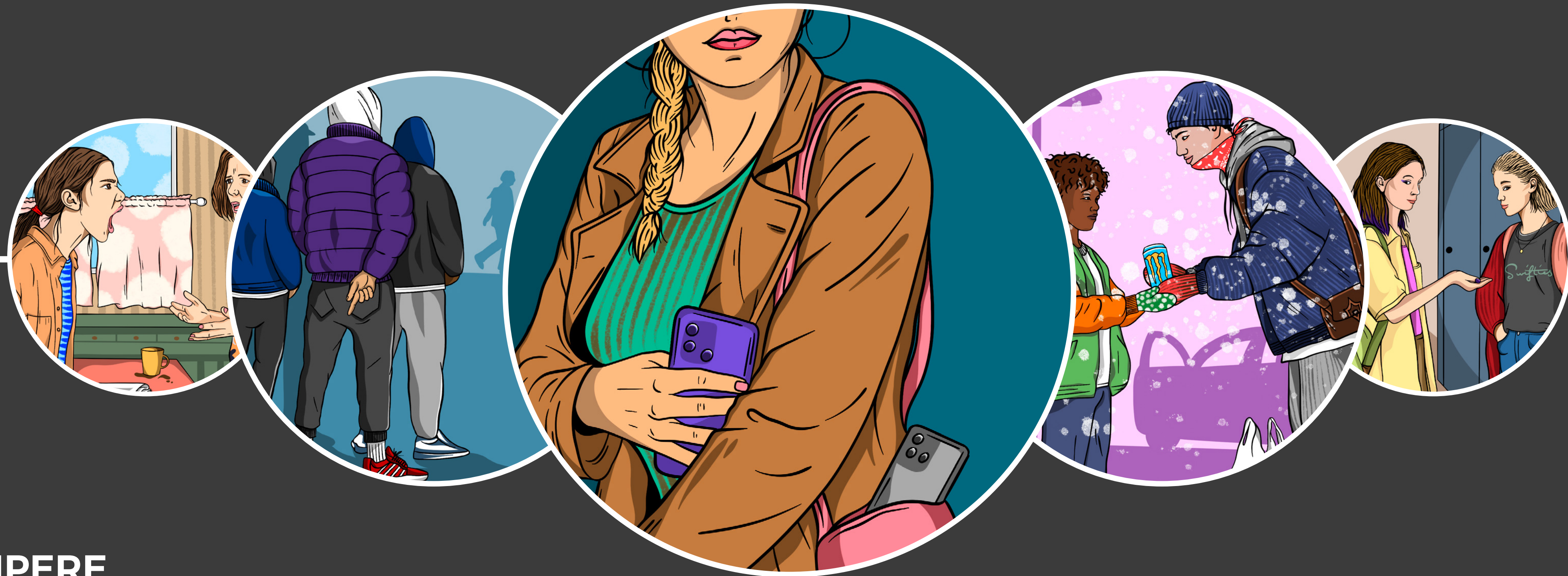

NUORUUDEN ILMIÖIDEN PUHEEKSI OTTAMINEN

Aineisto aikuiselle

NUORUUDEN ILMIÖIDEN PUHEEKSI OTTAMINEN

Tämä materiaali on tehty ammattilaisille tueksi nuoren kanssa käytäviin keskusteluihin. Tarkoituksena on helpottaa nuoruuteen liittyvien ilmiöiden puheeksi ottamista. Materiaalia ei ole tehty valistusmateriaaliksi tai väärintehneen kasvatuskusteluja ajatellen, vaan tilanteisiin, joissa nuoren ajatuksia halutaan kuulla neutraalisti ilman tuomitsemista tai haastamista. Olennaista näissä keskusteluissa on pysähtyä nuoren kertoman äärelle kuulijan roolissa.

Materiaalia kannattaa käyttää paitsi yksilökeskusteluissa myös luokka-tilanteissa. Yhteinen keskustelu opetusryhmässä on hyvä vaihtoehto silloinkin, kun mitään erityistä huolta ei ole. Opettajana saat keskustelusta taatusti arvokasta ja ajantasaista tietoa.

Kuvien on tarkoitus etäännyttää toiminta nuoren omasta elämästä ja tätä kautta mahdollistaa keskustelua. Usein etäämmältä, tarinankin kautta, on helpompaa pukea sanoiksi kokemuksiaan ja ajatuksiaan. Kuvia voi käyttää alustuksena, pohjana monenlaiselle keskustelulle ja avoimille kysymyksille. Tästä materiaalista löydät ehdotuksia kysymyksiksi.

Joidenkin kuvien kohdalle on lisätty lyhyt *taustatietoa aikuiselle* avaamaan tekijöiden ajatusta kuvan taustalla tai johtamaan lisätiedon äärelle.

Kiitos *Toimenpiteet nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisemiseksi 23-24* -hankkeen työryhmälle materiaalin ideoinnista ja kuvittaja Elina Tuomelle ideoiden jalostamisesta kuviksi.

Onnistuneita kohtaamisia!

MUISTA ENNEN KESKUSTELUA

- **Nuoren kohtaamisessa myönteisyys on tärkeää.**
- **Keskustelun tulee olla kunnioittavaa, jotta nuori voi luottaa sinuun, uhmakkuus vähenee ja yhteistyö on helpompaa.**
- **Pohdi omia asenteitasi ja ennakkokäsityksiäsi, jotta ne eivät heijastu keskusteluun nuoren kanssa.**
- **Vältä haastamista ja tuomitsemista.**
- **Pohdi, miten ilmaiset mahdolliset huolesi niin, ettei nuori tulkitse puhettasi moitteeksi tai syytteeksi vaan avoimeksi kysymykseksi.**

KUVA 1.

Nuorella kaksi kännykkää

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miksi nuorella on kaksi kännykkää?
- Miten nuori on saanut kaksi kännykkää?
- Onko mielestäsi tavallista, että nuorella on kaksi kännykkää?
- Mihin nuori tarvitsee kahta kännykkää?

Taustatieto aikuiselle:

Toisen puhelimen ilmestyminen nuorelle voi olla merkki rikollisesta toiminnasta. Joskus toinen laite hankitaan salaista kaupankäyntiä ja yhteydenpitoa varten tai laite voi olla varastettu.

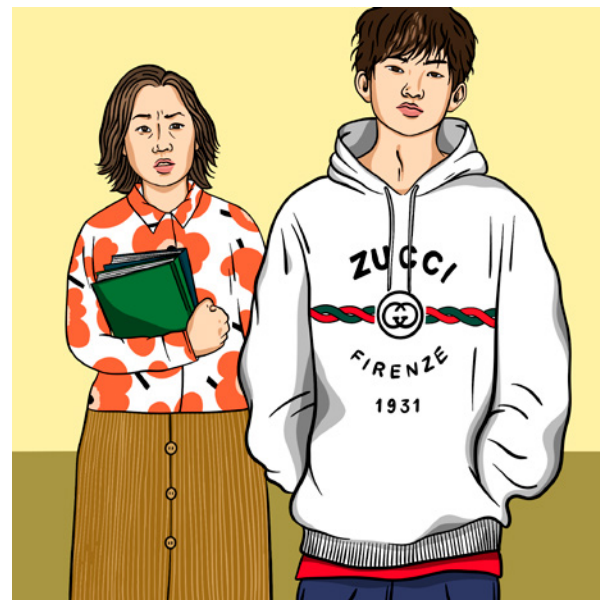
KUVA 2.

Nuorella runsaasti käteistä ja karkkia hallussa

- Miksi nuorella on näin paljon käteistä rahaa?
- Millainen ilme nuorella on?
- Mitä nuoren ilme kertoo sinulle?
- Missä nuori on tässä kuvassa?
- Mistä nuori tulossa?
- Mihin hän on menossa?

Taustatieto aikuiselle:

Runsa käteinen raha voi olla merkki rikollisesta toiminnasta. Mikäli rahaa on merkittävä summa eikä sille löydy järkevää selitystä, kannattaa havainnot kertoa poliisille. Vanhemman tulisi olla huolissaan, jos lapsella vaikuttaa olevan rahaa, vaikka hän ei ole sitä vanhemmalta saanut.

KUVA 3.

Nuori ja aikuinen hämmentyneenä taustalla

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millainen ilme aikuisella on kuvassa? Mitä se kertoo sinulle?
- Mistä nuori on saanut hupparinsa?
- Millainen ilme nuorella on kuvassa? Mitä se kertoo sinulle?
- Mistä nuoret saavat väärennetyjä merkkivaatteita?
- Mistä tämä nuori on hupparinsa ostanut?

Taustatieto aikuiselle:

Yhtäkkiä ilmestyneet uudet, arvokkaat merkkivaatteet tai muut arvokkaat tavarat (esim. kännykkä, kuulokkeet, kengät), tai tuoteväärennökset, joita oma vanhempi ei ole ostanut, voivat olla merkki kaupankäynnistä tai muusta laittomasta toiminnasta.

Tuoteväärennös on tuote, johon on luvattomasti liitetty toiselle kuuluva tavaramerkki tai sen jäljitelmä tai tuote, joka luvattomasti imitoi toisen tuotteen mallioikeudella suojattua ulkomuotoa. Nuorten kielellä esim. *replika*, *reppi*

KUVA 4.

Vanhempi nuori tarjoaa energiajuomaa

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miksi vanhempi nuorista antaa juomatölkin nuoremmalle?
- Millaiset ilmeet nuorilla on?
- Mitä ne kertovat sinulle?
- Mistä kuvan henkilöt keskustelevat?

Taustatieto aikuiselle:

Isommat nuoret voivat houkutella nuorempaa tekemään jotakin puolestaan ja tarjoavat vastikkeeksi esim. syötävää, juotavaa, vapea. Aikuisen on syytä olla valppaana uusien kavereiden – erityisesti vanhempien kavereiden suhteen.

KUVA 5.

**Nuori katsoo
kännykstä videota**

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä nuori katsoo kännykältään?
- Millainen ilme nuorella on? Mitä se kertoo sinulle?
- Millaisen videon katsominen aiheuttaa tällaisen tunteen?
- Mitä nuoren kannattaisi tehdä seuraavaksi?
- Kenelle nuori voisi kertoa näkemästään?

Taustatieto aikuiselle:

[Oppituntimateriaaleja kiusaamisesta ja häirinnästä somessa | Someturva](#)

KUVA 6.

**Nuori riitelee
vanhempansa kanssa**

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millaiset ilmeet nuorella ja vanhemmalla on? Mitä ne sinulle kertovat?
- Miltä kuvan nuoresta tuntuu?
- Mitkä asiat ovat saaneet nuoren tuntemaan näin?
- Mistä he mahtavat riidellä?
- Millaisia neuvoja antaisit vanhemmalle, jotta tilanne muuttuisi paremmaksi?
- Millaisia neuvoja antaisit nuorelle, jotta tilanne muuttuisi paremmaksi?

Taustatieto aikuiselle:

[Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen ongelmat | Mielenterveystalo.fi](#)

KUVA 7.

Nuori ja vanhempi juttelevat

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millaiset ilmeet nuorella ja vanhemmalla on? Mitä ne kertovat sinulle?
- Mistä he mahtavat keskustella?
- Millainen on hyvä keskusteluhetki vanhemman kanssa?
- Millaisista asioista nuoren on helppoa jutella vanhemman kanssa?
- Millaisista asioista nuoren on vaikeaa jutella vanhemman kanssa?
- Miten aikuinen voi helpottaa vaikeista asioista puhumista?

Taustatieto aikuiselle:

Lisätietoa esim.

[Nuoren maailma tutuksi - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](https://mll.fi)

KUVA 8.

Tytöt naulakoilla

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millaiset ilmeet nuorilla on?
- Mitä ne kertovat sinulle?
- Mitä nuoret ovat tekemässä?
- Missä nuoret ovat?
- Mihin he ovat menossa?

Taustatieto aikuiselle:

Nuorten väliseen pimeään kaupantekoon liittyy riskejä ja lieveilmiöitä. Myytävien tuotteiden joukossa voi olla varastettua tavaraa.

KUVA 9.

**Repussa merkkivaate,
kaksi nuorta**

- **Mitä kuvassa tapahtuu?**
- **Millaiset ilmeet nuorilla on? Mitä ne sinulle kertovat?**
- **Mitä he ovat tekemässä?**
- **Miksi nuori haluaa itselleen merkkivaatteen?**
- **Mitä arvelet merkkivaatteiden merkitsevän näille nuorille?**
- **Kenelle nuori haluaa kenties esitellä uutta vaatettaan?**
- **Kenen hän haluaa sen näkevän?**
- **Mistä merkkivaate on peräisin? Kenen se on?**

KUVA 10.

Houkuttelu

- **Mitä kuvassa tapahtuu?**
- **Millaiset ilmeet nuorilla on? Mitä ne kertovat sinulle?**
- **Mitä nuoret ovat tekemässä?**
- **Mitä hattupäinen nuori kuiskaa toiselle nuorelle?**
- **Mitä luulet nuoren vastaavan?**
- **Mitä riskejä on siinä, että ostaa tai varastaa toiselle alkoholia?**
- **Mitä riskejä on siinä, jos nuori yrittää saada tuntemattomia tai puolittuja täysi-ikäisiä ostamaan itselleen alkoholia?**

Taustatieto aikuiselle:

Nuorten väliseen pimeään kaupantekoon liittyy riskejä ja lieveilmiöitä. Myytävien tuotteiden joukossa voi olla varastettua tavaraa

KUVA 11.

Taustalla tapahtuu

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millaiset ilmeet aikuisen kanssa jutteleville nuorilla on?
- Mitä ne sinulle kertovat?
- Mitä he ovat tekemässä?
- Mitä taustalla tapahtuu?
- Mitä arvelet aikuisen ajattelevan tilanteessa?
- Miten neuvositt aikuista?
- Entä nuoria?

KUVA 12.

Pahoinpitelyn/tappelun kuvaaminen

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miksi nuoret kuvaavat tilannetta?
- Mitä on tapahtunut ennen tätä hetkeä?
- Mitä tämän jälkeen tapahtuu?
- Keitä tappelijat/pahoinpitelyyn osallistuvat ovat?
- Keitä kuvaajat ovat?

Taustatieto aikuiselle:

[Oppituntimateriaaleja kiusaamisesta ja häirinnästä somessa | Someturva](#)

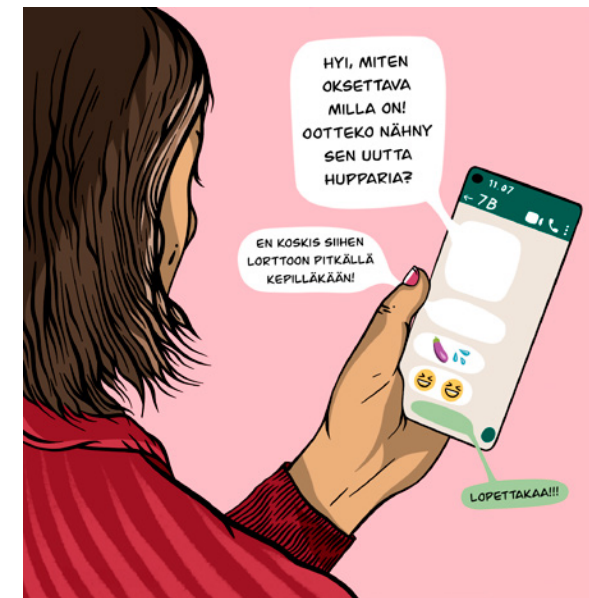
KUVA 13.

Uhkailu

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä mielestäsi on tapahtunut ennen tätä kuvaa?
- Mitä tämän jälkeen tapahtuu?
- Keitä uhmakkaasti käyttäytyvät nuoret ovat?
- Miksi he käyvät joukolla yhden nuoren kimppuun?
- Millainen ilme keskellä olevalla nuorella on? Miltä hänestä tuntuu?
- Miten keskellä olevaa nuorta voisi auttaa?

Taustatieto aikuiselle:

[Työkalu keskusteluun lapsen tai nuoren kanssa väkivaltaepäilystä - Barnahus](#)

KUVA 14.

Häirintäviestit somessa

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millainen nuoren ilme on, jos voisit nähdä sen paremmin?
- Miltä nuoresta tuntuu?
- Kuka on lähettänyt viestit?
- Mitä nuori tekee viestit nähtyään?
- Kenelle nuoren kannattaisi kertoa viesteistä?

Taustatieto aikuiselle:

[Työkalu keskusteluun lapsen tai nuoren kanssa väkivaltaepäilystä - Barnahus Someturva](#)
[Nuoret ja rikollisuus | Tietoa rikoksista](#)

KUVA 15.

Nuorella veitsi kädessään

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miksi nuorella on teräsase kädessään?
- Mistä hän on saanut sen?
- Mihin nuori on menossa?
- Mitä nuori katselee?
- Millainen ilme nuorella on?
- Mitä nuori miettii?
- Miltä nuoresta tuntuu?

Taustatieto aikuiselle:

[Kurinpitokeinot ja turvaamistoimenpiteet perusopetuksessa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

KUVA 16.

Nuori pelaa väkivaltaista peliä

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miksi nuori pelaa?
- Millaisia pelejä nuoret yleensä pelaavat?
- Millainen pelaajan ilme on?
- Mitä pelaaja miettii?
- Miltä pelaaminen hänestä tuntuu (ennen pelaamista/pelaamisen aikana/pelaamisen jälkeen)?
- Keiden kanssa nuori viettää aikaa pelatessa?

Taustatieto aikuiselle:

[Pelikasvatus - EHYT ry](#)

KUVA 17.

**Nuori piilottaa
sängyn alle tavaraa**

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miksi nuori piilottaa esineitä patjan alle?
- Mistä nuori on saanut tavarat?
- Miltä nuoresta tuntuu?
- Mitä nuori miettii?
- Kuka ovella näkyvä hahmo on? Mitä hän ajattelee?
- Mitä tapahtuu seuraavaksi?

Taustatieto aikuiselle:

Yhtäkkiä ilmestyneet uudet, arvokkaat merkkivaatteet tai muut arvokkaat tavarat (esim. kännykkä, kuulokkeet, kengät), tai tuotevääreännökset, joita oma vanhempi ei ole ostanut, voivat olla merkki kaupankäynnistä tai muusta laittomasta toiminnasta.

KUVA 18.

Kadulla ryhmä nuoria

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miksi valkohupparinen poika on mukana tässä porukassa?
- Mitä tämä porukka merkitsee hänelle?
- Millainen rooli (esim. valkohupparisella) nuorella on tässä porukassa?
- Mitä odotuksia porukalla on nuorelle?
- Voiko (esim. valkohupparinen) nuori sanoa mielipiteensä avoimesti tässä porukassa?
- Miltä tuntuu olla osa tätä porukkaa?
- Mitä hyötyä tästä porukasta voi olla nuorelle?
- Mitä haittaa porukkaan kuulumisesta voi olla nuorelle?
- Mitä tapahtui ennen kuvaa? Mitä tapahtuu kuvan jälkeen?

Taustatieto aikuiselle:

[Nuorten katuväkivallan ehkäisy - THL](#)

KUVA 19.

**Nuori tarjoaa
sähkötupakkaa toiselle**

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millaiset ilmeet nuorilla? Mitä ne sinulle kertovat?
- Mitä mieltä violettipaitainen nuori on sähkötupakan poltosta?
- Mitä violettipaitainen nuori on sanomassa seuraavaksi?
- Mitä luulet toisen nuoren vastaavan?
- Miten sähkötupakasta voi kieltäytyä, jos joku tarjoaa sitä?

KUVA 20.

**Nuoria menossa samaan
vessakoppiin**

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millaiset ilmeet nuorilla on?
- Mistä nuoret keskustelevat keskenään?
- Miksi nuoret ovat menossa porukalla samaan vessakoppiin?
- Mitä arvelet, että kopissa tapahtuu?
- Mitä tapahtuu 10 minuutin kuluttua?

Taustatieto aikuiselle:

[Lapseni jäi kiinni sähkösavukkeen tai muun nikotiinituotteen käytöstä - mitä minun pitäisi tietää? - EHYT ry](#)

KUVA 21.

**Aikuinen katsoo puhelinta,
taustalla tapahtuu**

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä tönivät lapset mahtavat miettiä?
- Mitä aikuinen mahtaa tilanteessa miettiä?
- Huomaako aikuinen tappelun?
- Mitä arvelet tapahtuvan seuraavaksi?
- Jos saisit neuvoa, miten neuvoisit kuvan aikuista?
- Miten neuvoisit lapsia?

KUVA 22.

Sotkuinen vessa

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä on tapahtunut hetki sitten?
- Mitä seuraavaksi tapahtuu?
- Kuka on sotkenut vessan?
- Miksi joku sotkee koulun vessaa?
- Miten neuvoisit aikuisia toimimaan tilanteessa

KUVA 23.

**Opettaja tietokoneella,
oppilailla piilossa asia**

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä oppilaat miettivät?
- Mitä on tapahtunut?
- Mitä aikuinen mahtaa tilanteessa miettiä?
- Mitä arvelet tapahtuvan seuraavaksi?
- Jos saisit neuvoa, miten neuvoisit aikuisia?
- Entä oppilaita, mitä heille sanoisit?

KUVA 24.

**Nuori sohvalla,
vanhemmat taustalla**

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Millaiset ilmeet nuorella ja vanhemmilla on?
- Mitä ne sinulle kertovat?
- Mitä nuori katsoo kännykältään?
- Mitä nuori ajattelee?
- Miltä nuoresta tuntuu?